

עניין: הני שלשה חמשה ושבעה כנגד מי

בן יהוידע

דף י"ד ע"ב. חר אומר כנגד ברכת כהנים. הקשה מהרש"א מה טעם יש בברכת כהנים לענין זה, ונ"ל כס"ד דשלשה פסוקים של ברכת כהנים מתחילים באלה י"ד, והטעם כי י"ד במלואה מספרה עשרים, ואחיות עשרים מספרם כתר, וגמלא שלשה יודין דפסוקי ברכת כהנים רומזים לשלשה כתרס, שהם כתר חידה, כתר כהונה, וכתר מלכות, שכולן הם ענין שררה:

יעוד כ"ל כס"ד, דלרז"ל אור שכינה שורה על ירי כהנים בשעת ברכה כשמזכירין את ישראל בשלשה פסוקים של ברכת כהנים, ולכן לר"ך לכסות ידיהם בטלית לכבוד אור השכינה שלא יהי שורה על ידם בגילוי, אלא יהיה מכוסה בטלית, וכיון דלור שכינה שורה על ידיהם אז הש"ת מסכים לברכתם, וידוע מ"ס רז"ל במדרש על פת עיבור השנה, דלחור שהסכימו כנשיא והמזמנים לעבר השנה אחר שנשאו ונתנו בדבר ביניהם, אז יורח אור צבהמ"ד להורות שהקב"ה מסכים עמם בדבר זה, וזוהי פרשתי כס"ד רמז הכתוב והגור אומר ויקס לך ועל דרכיך נגה אור, כלומר תגור אומר למטה לעבר השנה, ויקס לך למעלה שהסכים הקב"ה עמך בדבר זה, והמופת והוכחה על זאת היא על דרכיך נגה אור, שזרע אור שכינה צבהמ"ד שהוא כי מן זריחת האור בחשך שם ניכר שהסכים למעלה צמה שגור אומר צביצור השנה למטה, וגמלא לפ"ז עת שיוצאים לעבר השנה וברכת כהנים דמין להודי, כי בברכת כהנים אור שכינה שורה על ידיהם שזרע נראה שהש"ת מסכים בברכתם, וכן צביצור השנה זורח אור במקום הועד שלהם שזרע מוכח ונראה שהש"ת מסכים על דבריהם:

שמות רבה טו, כ

בפסוקה זקנים. וקשה רבותינו נכנסים לעבר את השנה נכנסים עשרה זקנים בקיאים לבית המדרש, ואב בית דין עמיהם ונועלין את הדלתות ונושאים ונותנים בדבר כל הלילה. בפי' הלילה אומרים לאב בית דין, מבקשים אנו לעבר את השנה שתהא השנה הזאת שלשה עשר חדש גזר את עמנו, והוא אומר להם מה שדעתכם אף אני עמכם. באותה שעה יצא אור מבית המדרש וקא לפניהם

וקהו יודעים שנתרצה להם האלהים שנתאמר (תהלים קיב ד) זרח בחשך אור לישרים. מה שהן גוזרין הקדוש ברוך הוא מסכים עמיהם, שנתאמר (שם יג א) אקרא לאלהים עליון לאל גמר עלי. לשתבח שמו של הקדוש ברוך הוא שהבריות גוזרין והוא מסכים, שנתאמר (שם כג א) צדיק מושל יראת אלהים. ומעין להתנודע

מהר"ל חידושי אגדות

ומ"ד כנגד ג' שומרי הסף וכו' פי' דבר זה ענין עמוק מאוד, כי כבר אמרנו כי העבור שהש"י [עושה] על ידי ב"ד מקדש הזמנים, כי הוא יתברך עם (העברי) [המעברים] בענין זה בפרט כמו שאמרנו במדרש. והוא כמו המלך אשר יושב על כסא מלכותו, ואשר הם עמו רואי פניו משמשים לו וקובע מה שהוא [רצוה] לקבוע, ואשר הם שייכים לו מתחברים אליו והם ג' וחמשה ושבעה. וזה כי המלך הוא אחד בעמו, ולכן הוא דומה אל הנקודה שהיא אחת בלתי מתחלקת. ואשר הוא קרוב אל הנקודה הוא כמו אשר הקו הוא מתחלק לג' כמו שאמרנו למעלה כי הקו הוא מתחלק לג'. ומכל מקום לנקודה כלל ואי אפשר לפרש יותר, וכאשר הש"י היה מתועד עם ב"ד של מטה, כמו מלך מושל מתועד עם חכמיו שהם בפנים אצל המלך, היה מתועד כמו שהוא ראוי אל המלך, תחלה בשלשה שהם קרובים לגמרי אל המלך, ונקראו שומרי הסף וזהו תחלת התועדות. וכאשר היו מתחילין לשאת ולתת בדבר שזהו יותר קרוב לצאת הדבר אל הנגלה היו חמשה, וכאשר גמרו הדבר היה בשבעה שעל ידי זה יצא אל הפעל הנגלה והבן הדברים האלו מאוד.

בני יששכר אדר מאמר ד'

על כן נעשה העיבור כעין תכסיסי מלכות בשבעה וחמשה ושלשה (עיין ברש"י סנהדרין י"ב), והענין הוא להורות עם בני ישראל המה כעין יוצרים יושבי נטעים עם המלך במלאכתו [דה"א ד כג], הלא הם כמו בוראין הזמן, חודש שאין לו מזל ברקיע, והנה ידוע מה שאמרנו רז"ל שבאמת נתחייבו שונאיהם של ישראל באותו הדור [גמילה יב], וח"ו אין מקום להמלט מגזירת המן, מה עשה המגיד מראשית אחרית הפועל ישועות בקרב הארץ, הכניס בלב המן להפיל פור, ובהשגחה עליונה נפל הפור על חדר אדר שני אשר הוא מבלי מזל, ובני ישראל המה הבוראים אותו, וכיון שנפל הפור על החדש הזה אשר ישראל המה היוצרים יושבי נטעים, היאך סלקא דעתך לשום נכרא בעולם לנגוע בהם ואדרכא

חד אמר כנגד ברכות וכו'. פי' דבריהם הוא דבר עמוק מאוד, כי למאן דאמר כנגד ברכת כהנים, ר"ל כי רצו לתקן נגד התחלה ונגד אמצע ונגד [האחרית], ולמה היו מתקנים זה אצל עבור, כי העבור הוא דבר גדול עליון פנימי ויוצא אל הפעל הנגלה שמגלין עבור השנה ומוציאין עבור זה אל הפעל. וכל התחלת דבר שהוא מתפשט ויוצא אל הפעל הוא שלשה. כי האחד אין בו התפשטות כלל, והוא כנגד הנקודה שהיא אחת ואין בה התפשטות כלל. והתחלת התפשטות הוא הקו שיש לו רוחק והרוחק נעשה על ידי ג' דהיינו (לו) התחלה ואמצע וסוף. ולפיכך כאשר התחילו ליישב ולהוציא אל הפעל העבור ולקבוע המועדים, דבר שהוא אל הש"י, ועל [יד] ב"ד של מטה הוא יתברך קובע המועדים, כמו שאנו אומרים מקדש ישראל והזמנים שהוא מקדש ישראל וע"י ישראל מקדש הוא יתברך הזמנים, והישיבה הוא התחלת היציאה לפעל העבור לכך היה בשלשה. והתפשטות הקו הוא [השטח], כי הקו אין לו התפשטות רק באורך ואלו התפשטות הקו הוא לאורך ורוחב, ויש לשטח הזה חמשה דהיינו ד' קוים לד' רוחות והאמצע אשר ביניהם הוא הנקודה האמצעית והם חמשה. ולכן כנגד זה כאשר היו נושאים ונותנים בזה [הוא העבור] והוא יותר התפשטות [וזהו] היציאה אל הפעל [לכן] היו חמשה כי זה מורה על היציאה לפעל יותר. וגמר הדבר כאשר יש לו גמר התפשטות, וזהו כנגד הגשם שיש לו התפשטות באורך ורוחב ועומק כל הצדדי, והם ששה כנגד ששה צדדין עם הנקודה האמצעית שביניהם שנקרא היכל הקודש ואלו דברים בארנו אותם במקומות הרבה מאוד מאוד.

ומזה הטעם עצמו ברכת כהנים יש בו ג' ברכות. האחת יש בו ג' תיבות, השניה חמשה, השלישית שבעה. כי הברכה היא התפשטות, ולפיכך כתיב אצל הברכה ופרצת ימה וקדמה וזה מבורא, ולכן תחלת הברכה הוא ג' שהוא התחלת התפשטות, וברכה שניה חמשה כנגד אמצע התפשטות, וברכה שלישית שבעה והוא תכלית התפשטות בכל צד מעלה ומטה וכן לארבע רוחות. ולכן אמר כי ג' וחמשה ושבעה הם כנגד ברכת כהנים, כי הטעם בברכת כהנים וגבי ישיבת העבור הכל אחד, והבן הדברים האלו כי אי אפשר לפרש.